

КЪМ ВЪПРОСА ЗА ЧУЖДОЕЗИКОВОТО ВЛИЯНИЕ ВЪРХУ БЪЛГАРСКИТЕ ГОВОРИ В БЕСАРАБИЯ

ВАСИЛ КОНДОВ

Изследвайки в края на 40-те и началото на 50-те години на нашия век българските говори в Бесарабия, известният българист С. Б. Бернщейн отбелязва, че тези говори, особено в южната част на Бесарабия, не показват значително влияние от страна на съседните езици. Най-много са заемките от руски език. Руското влияние върху лексиката на говорите е особено силно в политическата и социално-икономическата терминология, а също и в областта на числителните имена.

В общи линии характеристиката на чуждоезиковото влияние в Бесарабия върху българските говори, която прави Бернщейн преди около половин век, е вярна и от гледна точка на съвременното им състояние. Трябва обаче да се подчертае, че през последните няколко десетилетия чуждоезиковото влияние и преди всичко руското е още по-силно. Известно е, че през годините, когато Бесарабия е под румънска власт, българското население е подложено на насилствена румънизация, но в неговите говори почти няма следи от румънски език. Сравнително слабо е влиянието и на украински език.

Целта на настоящото изложение е да се посочат основните сфери на чуждоезиково влияние върху българските говори в Бесарабия на основата на материали от селата Исерлий (Волное), Кортен, Нови Троян и Твърдица.

* * *

Чуждоезиковото влияние върху българските говори от посочените села засяга най-вече лексиката и в по-малка степен — фонетичното и граматичното им равнище. Така напр. при заемане на различни думи от съответните езици в едни случаи им се придават фонетични черти, характерни за говорите, а в други случаи се запазват фонетичните черти, характерни за тези езици.

В едни случаи например вместо звук Ъ в руските заемки и звук і (близък до Ъ) в румънските обикновено се използват звуковете А, И, Ъ, У под ударение

или извън него: [бАв̀а̀ва] и [бУ̀в̀а̀ва], 'бива', [вЍз̀'а̀ф] 'повикване', [вЍр̀а̀стИх] 'отгледах', [на̀зЍв̀а̀ва̀ми] 'наричаме', [д̀о̀б̀р̀Ѝ в̀ѐч̀ар] 'добър вечер', [к̀о̀з̀'Ар], [к̀о̀з̀], [к̀р̀Ѝш̀а] 'покрив', [л̀о̀д̀Ар] 'мързеливец', [о̀п̀А̀т] 'опит', [п̀ус̀Ѝл̀к̀а] 'пратка', [п̀р̀ус̀-тЍн̀е] 'чаршаф', [с̀Ѝр̀ус] 'влага', [ч̀ас̀Ѝ] 'часовник' и др. от руски език, [р̀'̀п̀а] 'урва', [т̀р̀'̀н̀тур] 'търтей', и др. от румънски език: [Бис̀_т̀р̀уд̀ну̀сти ний̀д̀'а̀ ни_бу̀в̀а̀ва̀]; [Т̀а̀м̀ р̀а̀з̀ну̀ бА̀в̀а̀ва̀]; [В̀ѝк̀а̀д̀_г̀а̀ на̀_в̀Ѝз̀'а̀ф.] [К̀р̀Ѝш̀ити уд̀_н̀ѐгу̀ п̀р̀а̀й̀а̀т]; [А̀з̀ г̀а̀_в̀Ѝр̀а̀стИх уд̀_г̀уд̀ѝна̀ и_п̀ѐт̀ м̀ѐхица̀]; [Т̀а̀а̀ з̀ѐм̀ц̀к̀а̀ ш̀к̀о̀ла̀ г̀а̀_на̀-зЍв̀а̀ва̀ми] /Исерлий/; [А̀з̀ д̀а̀жЍ н̀ѐк̀о̀лк̀у̀ п̀'̀т̀'а̀ ми_й̀_на̀_а̀к̀'̀л̀а̀ и_в̀ѝк̀ам̀, инти-р̀ес̀ну̀, к̀'̀к̀ с̀а̀_на̀зЍв̀а̀ва̀ т̀'а̀ трЍв̀а̀]; [БА̀в̀а̀ва̀ д̀в̀а̀цЍт̀ п̀'а̀та̀ва̀ м̀а̀й̀а̀]; [А̀_чЍ_к̀уп̀'а̀х уд̀_н̀ѐй̀а̀ р̀Ѝбѝ жЍр]; [А̀с̀ а̀й̀_т̀'̀й̀ ин̀о̀ ми_й̀_с̀т̀Ѝд̀ну̀] /Кортен/; [Д̀о̀б̀р̀Ѝ в̀ѐч̀ар /Н.Троян/] и т.н.

В речта на вледеещите по-добре чуждия език звукът Ъ се запазва: [б̀Ы̀в̀а̀ва̀]; [в̀Ы̀п̀ал̀'н̀'а̀] 'изпълня', [в̀Ы̀п̀ис̀а̀х] 'изписах', [в̀Ы̀н̀уж̀д̀'ан] 'принуден', [в̀Ы̀с̀т̀уп̀а̀-в̀ам] 'вземам участие в концерт и др.', [в̀Ы̀с̀та̀ф̀к̀а] 'изложба', [к̀ал̀Ы̀м̀'а̀] 'печеля', [на̀з̀Ы̀в̀а̀ва̀м] и т.н.: [А̀х̀а̀, чЍ_й̀ѐдЍ-г̀а̀ ж̀а̀_й̀ма̀ в̀Ы̀с̀т̀уп̀л̀ен̀ѝй̀а̀] /Исерлий/; [У̀т̀р̀'а̀ ш̀а̀_в̀Ы̀с̀т̀уп̀а̀ва̀ми] /Твърдица/.

В заемките се наблюдават следните фонетични явления, характерни за тези български говори:

а/ Изпадане на съгласна В пред лабиална гласна: [г̀ус̀уд̀ар̀ст̀У] 'държава', [ру̀к̀у̀О̀д̀'а̀т] 'ръководят' /Исерлий/, [д̀ѐУ̀ч̀к̀а] 'момиче', [д̀У̀й̀ур̀уд̀ни] 'братовчеди', [з̀а̀О̀т], [з̀вЍну̀О̀й] 'звеновод', [из̀д̀а̀О̀й] 'каруцар', [на̀лЍО̀й] 'нулев', [О̀п̀ш̀а̀м] 'изоб-шо', [с̀а̀О̀к] 'лопатка' /Кортен/ от руските государство, рукоВодят, деВочка, дВо-юродные, заВод, звеньеВой, ездоВой, нолеВой, В общем, соВок.

б/ Предаване на Ш като ХЧ: [г̀ру̀Х̀ЧИк] 'товарач', [з̀ап̀рѝХ̀Ч̀а̀ва̀м] 'запретявам', [им̀У̀Х̀Ч̀аст̀у] 'имущество', [й̀а̀Х̀ЧИк] 'сандъче, шайга', [убЍХ̀Ч̀а̀ва̀м] 'обещавам', [Х̀Ч̀а̀стЍй̀а̀], [п̀а̀м̀ѐХ̀ЧИк] /Кортен/.

в/ Депеналатализация на съгласна пред твърда сричка: [т̀'̀у̀л̀к̀а] 'вид риба', [Ф̀ѐт̀-к̀а] 'лично име' /от рус. тюлька, Федька/ /Кортен/.

г/ Поява на мека съгласна Л' пред мека сричка: [в̀ы̀п̀а̀л̀'н̀'а̀ва̀м] 'изпълнявам' /Кортен/.

д/ Редукция на широка гласна в тясна: [к̀У̀нчЍнтра̀р̀Е] /рум. concentrare 'запас', [к̀У̀нч̀а̀ва̀] /рус. кончае 'завършва' /Исерлий/, [жЍл̀уд̀У̀к] /рус. желудок 'стомах', [к̀арт̀У̀ч̀к̀а] /рус. карточка 'снимка, купон', [к̀У̀з̀У̀р̀д̀к] /рум. cozogoc 'козирка', [п̀р̀'а̀м̀У] 'право' /Кортен/, [г̀У̀р̀У̀д̀а] 'градове', [к̀арт̀У̀ч̀к̀а] /Н.Троян/, [У̀б̀'ав̀л̀'а̀ва̀м] 'обявявам' /Твърдица/.

е/ Съгласна В вместо Й след лабиална гласна: [д̀У̀в̀'ар] и [д̀У̀В̀'ар̀к̀а] 'дояч и доячка' от рус. дояр и доярка /Кортен/.

ж/ Преминаване на групата ВН в МН: [р̀о̀д̀М̀НУ] 'равно' от рус. роВНо /Исерлий/, [ур̀о̀д̀М̀ни] 'изравни' от рус. ровнять, [с̀ѐ р̀а̀М̀Н̀о̀] от рус. всё равно 'все едно' /Кортен/.

з/ Дисимилация на гласна: [ф̀Ар̀к̀У̀л̀ица̀] 'вилица' от рум. furculița /Кортен/ и/ Протеза на гласна: [дик̀а̀б̀р̀И], [ЍрѝзЍна] 'гума' от рус. резина /Кортен/.

й/ Преглас на гласна А под ударение в Е пред мека сричка: [д̀у̀в̀'Ар̀к̀а]-[д̀у̀-в̀Ѐрки] /Кортен/.

к/ Преход на съгласна Ф в Х: [ш̀тра̀Х̀у̀ва̀м] 'глобявам' от рус. штраФовать, [к̀ан̀Х̀у̀з̀'а̀] от рус. конФузить /Кортен/.

л/ Преход на съгласна К в Ц пред окончанието за мн.ч. - и: [ку̀ст̀ар̀ниЦИ] 'храсталаци', [д̀у̀р̀а̀ЦИ] 'глупаци' от рус. кустарниКи, дураКи /Кортен/.

В много случаи обаче чуждият изговор на гласни и съгласни в заемките се запазва: [п̀А̀др̀'а̀т] 'наред', [г̀о̀р̀А̀т] 'град', [к̀А̀л̀х̀д̀с], [к̀А̀А̀п̀Ѐр̀а̀т̀Ар], [м̀А̀л̀А̀т̀ци] 'юнаци', [к̀А̀н̀ф̀ети] 'бонбони', [к̀А̀ст̀'умчи], [к̀А̀п̀ей̀к̀а] /Исерлий/, [А̀р̀г̀А̀низ̀у̀ва̀м], [А̀т̀в̀'ор̀к̀а] 'отвертка', [г̀А̀д̀'а̀ с̀а] 'ставам за нещо' от рус. годиться, [к̀А̀л̀о̀нк̀а] 'водопроводна чешма', [к̀А̀н̀в̀ерт] 'пощенски плик', [к̀А̀т̀л̀ѐт̀а], [к̀р̀У̀г̀о̀м], [к̀р̀У̀х̀ал] 'кръгъл' от рус. круглый, [бу̀Л̀'д̀о̀з̀'ар], [т̀Ѝл̀Ѝв̀ѝз̀'Ар], [ку̀Л̀'т̀у̀ра], [ц̀ен̀тр], [ц̀ы̀рк] /Кортен/, [з̀д̀А̀р̀д̀ф] 'здрав, грамаден' /Н.Троян/, [м̀А̀т̀ѝф], [х̀А̀р̀исти], [п̀А̀д̀г̀А̀т̀о̀в̀'а̀х] 'подготвих' /Твърдица/.

В някои случаи в говорите по отношение на изговора се наблюдават дублетни форми: [г̀У̀р̀У̀д̀а] и [г̀А̀р̀А̀д̀а] /Н.Троян/; [к̀А̀р̀о̀п̀к̀а] и [к̀У̀р̀о̀п̀к̀а]; [к̀А̀ст̀'ум] и [к̀У̀ст̀'ум]; [д̀ѐв̀А̀ч̀к̀а] и [д̀ѐУ̀ч̀к̀а] /Кортен/.

В заемките се наблюдава и смесен изговор, например акавизъм /характерен за руския език/ и редукция на широка гласна /характерна за тези български говори/: [б̀А̀г̀а̀т̀У] /Исерлий/, [к̀А̀н̀ѐч̀нУ] 'разбира се', [п̀А̀ст̀А̀й̀а̀н̀нУ] /Кортен/.

Влияние на руски език върху говорите се открива и при звателните форми: [М̀йт̀'А, П̀ен̀'А, ил̀ати п̀ий̀ти пу̀_й̀на̀ ч̀ѐша̀ в̀ѝну̀, ва!]; [К̀о̀, В̀ас̀'А, ут̀'о̀ва̀ми_ли?]; [Л̀й̀ш̀А, т̀ѝ зап̀ом̀ни или н̀е?]; [В̀ас̀й̀Л̀А, В̀ас̀й̀Л̀А!]. Те се използват наред с българските: [П̀ен̀'О, син̀нЍ_ба, си_п̀учЍнѝ м̀ал̀ку]; [В̀ас̀'О, б̀ив̀алу̀ да_из̀нис̀ѐш̀ ку̀рит̀а̀та̀]; [В̀ас̀й̀лу_ма!] /Кортен/.

Засилена употреба на руски заемки се наблюдава в речта на по-младите хора, а сред възрастното население - в речта на мъжете. За всички носители на говорите обаче е характерно руското езиково влияние в областта на числителните имена при отбелязване на дати или време: [СЍг̀а̀ ш̀а̀_за̀гу̀в̀ей̀м̀, д̀в̀а̀цЍт̀, д̀в̀а̀ц̀'а̀то̀о̀ фЍвр̀ал̀'а̀, за̀_ВЍлЍг̀д̀'ан]; [Ѝз̀л̀езЍ с̀аб̀а̀х̀лам̀, п̀ѐт̀_мЍн̀у̀тѝ п̀'а̀то̀о̀] /Исерлий/; [А̀с̀ с̀а̀м̀ д̀в̀а̀ц̀а̀т̀ о̀с̀м̀а̀та̀_г̀уд̀ѝна̀]; [Т̀уг̀'с̀, на̀_д̀ив̀'а̀та̀ва̀_м̀ар̀та̀, свЍт̀ѝ_чЍт̀ѝ-рЍсѝ му_с̀а̀_д̀ума̀]; [С̀рѝшту̀_п̀ер̀ва̀ва̀_й̀ан̀вар̀'а̀_ба!]; [ЧЍ_т̀о̀й̀_т̀о̀ва̀_бЍз̀_д̀в̀а̀_мЍн̀у̀та̀, ну, пу̀л̀'вЍна̀_чЍту̀в̀'ор̀та̀ва̀] /Кортен/; [П̀ер̀ва̀ва̀_уж̀ѐ_ш̀а̀_б̀'д̀ѝ_Т̀рѝх̀ун̀у̀д̀ен̀] /Н.Троян/.

Под влияние на руския синтаксис в българските говори се използва обратен словоред за означаване на приблизително количество: [М̀ѐхица̀_д̀в̀а̀_б̀'а̀х̀_ф̀_К̀он̀с̀т̀ан̀ца̀]; [Г̀ату̀_б̀'а̀х̀_г̀уд̀ѝнѝ_д̀в̀а̀й̀сѝ_й̀_т̀р̀ѝ, д̀в̀а̀й̀сѝ_й̀_ч̀ет̀'арИ, нЍй̀_б̀'а̀х̀ми_сам̀а̀ст̀а̀й̀а̀т̀'ал̀'ни_х̀аз̀'ан] /Исерлий/; [С̀аб̀а̀х̀лам̀, т̀'̀й̀_ч̀а̀са̀_в̀_д̀ес̀'а̀т]; [А̀_п̀а̀к̀_ф̀а̀т̀а̀, т̀о̀_т̀р̀'а̀_й̀_г̀уд̀ѝнѝ_пЍдис̀ѐ]; [А̀с̀_с̀а̀й̀_т̀'а̀ва̀_пЍх̀_г̀уд̀ѝнѝ_т̀р̀и]; [Ѝ_п̀аст̀ар̀м̀а̀_й̀ма̀

навърну килаграма двайси]; [Гр'а б'аха чил'ака дѐс'ат] /Кортен/.

Под влияние на руския език някои общи за него и българските говори думи разширяват своето значение. Например: [Д'аду ми на цигулка играй]; [И мѝйа башта тожа играй на цигулка] /Твърдица/; [Дажи и ни дѝмам]; [Аз дѝмам на мѝн'а да бѝди мѝрдз'ала] /Исерлий/; [Аз дѝмам, чи тѝ духѝжда, тѝ ги вид'а]; [Гр'а дѝмат, чи кѝкту сига] /Кортен/; Тук думите [играйа] и [дѝмам] имат и значенията 'свиря' и 'мисля'.

Характерно е за говорите и калкирането на редица думи и словосъчетания: [дѝлу дѝругу], [ми са казва], [са зѝ], [станах лѝшу да виждам], [прѝсту] и др. /от рус. дело другое, мне кажется, взялся, стал плохо видеть, плохо/: [Фчѝра му бѝши май прѝсту] /Н.Троян/; [На мѝн'а ми са казва, ми ни йѝ прау]; [Са зѝ да гу праѝ, ама дали ша мѝй?]; [Станах лѝшу да виждам с нѝгу] /Кортен/.

В речта си носителите на говорите използват чуждоезикови съчетания или цели изречения: Там ни пайм'ош кѝк са пулѝчалу. Имами тѝхника бѝл'ше, чѝм нѝжно. Тѝ ѝшти ни бѝши халис настайахчий калхѝс. Тѝ, шта нада! В ѝтам плане збѝрника пумѝгна /Кортен/.

В много случаи наред със заемките се употребяват и техните съответствия в говорите.

От руски: [байат], [твърд'а] и [ѝчан']; [балгур] и [крупа]; [брадва] и [тапѝр]; [вѝда] и [замѝт'а]; [вѝки], [вѝчи/к] и [ужѝ]; [врѝми] и [пагѝда]; [гивиз'а] и [балвам]; [грѝб'ан] и [грибишѝк]; [д'аул] и [чорт]; [дашт'ар'а] и [дѝчка]; [дѝцка йасла] и [садик]; [дица] и [пацан'а]; [дуд'авам] и [мишайа]; [дѝха] и [сквази] 'става течение'; [жуѝт] и [жизн'а]; [измѝсл'ам] и [придѝмам]; [искам] и [трѝбвам]; [илѝктрика] и [свет]; [истѝчам] и [зб'агам]; [йутийа] /рядко/ и [ут'ук]; [йорс] и [накавал'н'а]; [карѝвли] и [тѝфли]; [клѝйа] и [лип'а]; [клѝст] и [жѝр'ан]; [кѝшница] и [кашѝлка]; [лупатка] и [саѝк]; [макар /чи/] и [хат'а /чи/]; [мигар] и [ниужѝли]; [мѝруф] и [карѝчѝф]; [мумѝчи] и [дѝвачка]; [пацанка]; [мунчѝ] и [пацан]; [мѝкна] и [тахча]; [найнѝ] и [вмѝст'а]; [налѝ] и [же]; [натѝй] и [дал'ше]; [никуга] и [никагда]; [падар'] и [стѝруш]; [пача] и [х/а/ладѝн]; [пѝк] и [жара]; [пѝр'а са] и [задавам са]; [пичѝл'а] и [калѝм'а]; [пѝкна] и [здѝхна]; [пѝл'ан] и [жѝр'ан]; [пѝру] и [сп'арва]; [разбѝрам] и [па̀нимавам] и мн.др.

От румънски: [будаля] и [прѝстул]; [д'аду] и [мош]; [мѝшул]; [кан'а] и [пѝфтисвам]; [кратуна] и [капаѝйна] 'ирон. глава', [кумѝщ] и [кумѝтри]; [надзат] и [напѝй]; [лѝци] и [фаѝца]; [ништу] и [нимѝк] и др.

[С'а кунчава]; [Тѝ тожа утиди с'а пак на рабута]; [Пѝ-рану даваха грибишки, синѝй, пак сѝчас такѝва ни дават]; [На куски /парчета/ гу напраѝали]; [Дв'а дѝчки ймам]; [Г'а умр'а, додаха хѝрта на пахарѝн]; [Гѝй ни мишайа]; [Тѝй с'ѝ рамнѝ ни са рѝби]; [Л'убѝй читвѝртак мѝй да бѝди]; [Дажи пу йдѝн стакан

вѝну ни дѝади]; [Тѝй же рѝд'ан башта]; [Рас ма тѝрс'ат] /Исерлий/; [Ас ни сѝм замѝт'ал, кай]; [Ф нас пагѝдата ѝшти ни разришава да сѝйм]; [Май ас йа балвам тѝс нидѝл'а]; [Ас чѝвах ут пацан'ата уса]; [Мѝйта жѝзн'а манѝнку дѝруга]; [Ниужѝли тѝс мулдувани сѝчкуту праѝат?]; [Ку ни му тр'аа, заѝк да йа тахчи?] /Кортен/; [Пѝ-хѝжа ни штѝ]; [Праѝа, ко̀ту праѝа и испийа идѝн стакан вѝну]; [А г'ава таблѝтки Пантилѝйа ми ги испѝса] /Н.Троян/; [Исп'ахми там пу двѝ-три стрѝчки] /реда/; [И н'ама никугѝ ф комнатта] /Твърдица/.

Характерните заемки в тези български бесарабски говори са:

1. от езика на гагаузите - [курай] 'сухи вършини'; [харцак] 'нрав, характер'; [хѝжма] 'постоянно'; [чикал] 'кон с бяло петно върху челото'; [чарпѝк] 'упорит човек, инатчия'; [чѝли] 'негодник'; [шаплама] 'несериозна жена, момиче'; [Зб'арѝ малку кураѝ]; [Такѝф му й харцак'а]; [Тѝй хѝжма у дѝма]; [Унѝй чоли, ва?] /Кортен/;

2. от украински език - [агрус] 'цариградско грозде'; [бидарка] 'двуколесна каруца'; [валк] 'топка от замесена с плява глина за измазване'; [кара/а/пѝтки] 'къси памучни чорапи'; [парѝвам] 'правя чѝфт от нещѝ'; [пудбѝр] и [падбѝр] 'ток'; [пузѝчвам] 'вземам или давам назасем'; [сѝмка] 'седмѝца' /при игра на карти/; [синийшка] 'индиго'; [скѝрта] 'копа'; [ул'андра] 'вид танц'; [хулѝра] 'вид трѝн'; [хѝртум] 'наведнѝж' и др.: [Карапѝтки им дѝмахми]; [Краѝйки /вертикални дѝски в стѝбор/, га й саз дѝски сад'а] /Исерлий/; [Кѝйту н'ама, пузѝчва ут кумшѝйана]; [Скѝртити на харман'а]; [Хѝртум аѝ тѝй, сѝчкити] /Кортен/; [Да йда да пузѝчам, ни штѝ] /Н.Троян/;

3. от румънски език - [барѝс] 'вид забрадка'; [батѝста] 'шал за шия'; [буѝер'ан] 'едѝр земевладелец'; [га̀та] 'готово'; [гугуман'ан] 'негодник'; [килѝци] 'долни гашета'; [кулкам са] 'дет. лягам'; [кѝт'ана] 'раст. тамарикс'; [мош] 'дя̀до'; [малай] 'царевичен хляб'; [мумалѝга] 'качамак'; [мѝй] 'бе, ма'; [паралѝйа] 'мѝжка шапка с периферия'; [пашѝй и пушѝй] 'царевича'; [пудѝш] 'възвишение'; [рѝпа] 'урва'; [галан] 'кранта'; [трѝнтур] 'търтей'; 'фаркулица 'вилица', и др. [Рѝкл'а, фартѝ тур'ана там, барѝс]; [Изгарм'а гу и га̀та]; [Кѝт'ана ф чиир'а кѝлкуту йскаш] /Кортен/. [Сѝрук шѝстѝта гудѝна бѝлийа л'ап ни са рудѝ, пашѝа а тѝй станѝ]; [Мѝй, да ни гал'читѝ бѝлгарѝци, чи жа на фанат]; [Упѝках малай] /Н.Троян/;

4. от руски език - [банка] 'вендуза'; [басанѝшки] 'вид летни обувки'; [вѝс'а] 'премервам'; [висѝ] 'теглѝлка'; [грѝхчик] 'товарач'; [гусудѝрсту] 'дѝржава'; [давнѝ] 'отдавна'; [дача] 'вила'; [дув'ар] и [дув'арка] 'до̀яч и до̀ячка'; [завѝдам] 'паля мотор'; [закрѝт'вам] и [закатвам] 'консервирам'; [знакѝм] 'познат'; [знакѝм'а] 'запознавам' и мн.др.

[И сѣтн'а, гату доди Румънийата, ас хич ни рачих да ход'а на школта]; [Модни фърти нѣс'аха]; [Гурѣд гу фсѣбата, плитата]; [А пак ми даваха ъс'ам сѣти]; [Нар'азану там, на пиларамата]; [С машина ду Димитрѣфка и ужѣ там с аѣтѣбуза ду Кишнѣдѣ]; [И тва л'ату утидах и им набрѣх идин прицѣп тривѣ]; [Г'а нѣ ли й на тва, на кришата?]; [Д'адуту давнѣ умр'а]; [И крѣм'а тва му дава парити да са стрѣй, да си напѣрай кѣшта]; [Качѣйм мѣт, прудѣвами]; [Ша фанад да му тѣргат уколѣ]; [Гр'аба да ма пуйш дв'а сѣтки с таѣ чѣшка]; [Купим на пип'арѣдата инѣ фърта]; [Тѣ бѣши кал'арѣван зѣйб'ар] /Исерлий/; [Дудѣ рѣт вѣки да здѣвами у гусудѣрстуту л'аба]; [Са ша бѣши дув'арка]; [Зѣтури йѣшката мѣлку]; [Калхѣза гу зѣ и гу дѣди на гѣту йска]; [Ас унава нѣдѣл'а качѣх с нѣгу]; [Нѣ крѣска йма, не крѣсийш, нѣ нйшту]; [Сѣтн'а стув'а и кур'а на вратата]; [Макуха даваха пуйнѣ парчѣ]; [Чѣну Пантилѣйце, ша си пуварджийка тѣс вѣчар!]; [Д'адутѣ Васил' бѣши салдат'ан, ас сам на школа]; [Тѣй зѣл там, чил'ака, инѣ-двѣ чѣпка грѣзди и штрахѣвад гу] /Кортен/; [Зѣмай чимадана! Хѣйди, Илийа, да прудѣвами картучкитѣ!]; [Да варитѣ на стѣнцийата!]; [Рѣшили да удрѣжат шѣс сѣти уд армана]; [Кѣл'ту ми напѣса за т'аѣ уколѣ, скѣпитѣ]; [Давлѣнийата му бѣши двѣст'а й сѣрук] /Н.Троян/; [Зѣмай рѣчката и зачѣвай пиши!]; [Кѣкту на школата си ѣчиш урѣка, тѣй ша ѣчиш и тѣй]; [Удвѣн пр'аму] /Гвѣрдица/.

Изводите, които трябва да се направят от този кратък анализ на чуждоезиковото влияние върху тези няколко български говори в Бесарабия са следните:

1. Най-силно тук е руското езиково влияние. Причините за това са известни.
2. Като се имат предвид политическите и икономическите промени, които настъпиха и в Бесарабия, трябва да се очаква в бъдеще спад на това влияние за сметка засилване на влиянието върху българските говори в съответните части на Бесарабия от румънски и украински език.
3. За да се предотврати езиковата асимилация на това българско население, която отдавна е в ход, трябва да се направи всичко възможно да се засили влиянието на българския книжовен език.

БИБЛИОГРАФИЯ

- Бернщейн, С.Б. Отчет о диалектологической поездке в болгарские села Молдавской ССР и Измаильской области УССР летом 1947 года. Ученые записки Института славяноведения, М., 1950, т. 2.
- Бернщейн, С.Б. О языке города Болграда (в горепосоченото издание).
- Младенов, М.Сл. Българските говори в Румъния, С., 1993
- Кондов, В. Кортенският говор в Бесарабия, кандидатска дисертация (1993).